

mert örmény neveket. De megpróbáljuk a lehetetlent. 2500 levelet küldtünk ki a közelmúltban országszer-
te, hogy feltérképezzük a valós létszámot. (A neveket és címekeket, telefonszámokat az internetről vettük le:
www.tudakozo.t-com.hu). Mert állítjuk: *Kétféle ember létezik a Kárpát-medencében: az egyik tudja ma-
gáról, hogy örmény származású, a másik még nem tudja, hogy örmény származású.*

Azt szeretnénk elérni, ha mindenki megtudhatná, ha örmény gyökerű. Ebben szeretnénk mindenkinek
segítséget nyújtani és egy közösséghez kapcsolni, mely büszke örmény gyökereire, sokezer éves múltját
és kultúráját, hagyományait ápolja és átmenti a jövő generációi számára.

Elérhetőségünk: 1251 Budapest, Pf: 70

Telefon: 1-201-1011, fax: 1-201-2401

E-mail cím: magyar.ormeny@axelero.hu

Honlapunk: www.magy-orm.axelero.hu

Látogasson el honlapunkra, amelyen olvashatja az **Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek** kulturális és in-
formációs havilapunk X. évfolyama aktuális számát! Ismerjen meg bennünket, munkánkat, célkitűzésein-
ket! A honlapon talál három nagy örmény névjegyzéket, amelynek segítségével eljuthat saját gyökerei-
hez. Az egyik az örmény családneveket tünteti fel a gyergyószentmiklósi születési- és halotti anyaköny-
vek, valamint **Szongott Kristóf és Hovhannesián Eghia** armenológusok közlése alapján.

A második névsor a szamosújvári örmény katolikus főtemplom 1930. október 19-i felszentelési ünnepe-
re kapcsán jelent meg, mely tartalmazza a templom renoválási költségeihez kapcsolódó adományozók
névsorát településekre bontva.

A harmadik névsor 1940. március 22-én jelent meg a Nagy-Budapest lap hasábjain, az alábbiak szerint:
„Örmények névsora. A Nagy-Budapest több ízben foglalkozott a magyar örményekkel, amely nagy ér-
deklődést váltott ki. Lapunk szerkesztőségéhez egyébként eljuttattak egy örmény névsort, amit az alábbi-
akban közlünk.” A névsor 364 nevet és foglalkozást tüntet fel, közülük 114-et doktori címmel.

Várjuk jelentkezését!

*Dr. Issekutz Sarolta elnök,
Erdélyi Örmény Gyökerek Kulturális Egyesület*

* * *

Minden magyar márciusa

címmel rendezte meg a Budavári Örmény Kisebbségi Önkormányzat a Fővárosi Örmény Klub március
16-i klubdelutánját. Nemcsak az 1848-49-es forradalom és szabadságharc örökérvényű üzenete, s büszke-
ségünk okán nemcsak a magyarörmények szabadságharci eseményekben való nagyszámú részvétele mi-
att, hanem közösségünk régi, kedvelt művészei közreműködése miatt is teltházas ünneplésnek voltunk
résztvevői. **Dávid Csaba** vezette fel édesapja, **Dávid Antal Iván Háromszék nem alkuszik** című történelmi
regényének bemutatását, amelynek második kiadását az Argumentum Kiadó és a Budavári Örmény Ki-
sebbségi Önkormányzat közösen vállalta 2005-ben. **Sebesi Karen Attila** kolozsvári színművész, a Ma-
gyarörmények Romániai Szövetségének elnöke a tőle megszokott magas színvonalon tolmácsolt szemel-
vényeket a regényből, beleélve magunkat a forradalmi hangulatba, Gábor Áron ágyúöntésének sikereibe.
Kobzos Kiss Tamás jól kiválasztott forradalmi dalai, széphangú hangszere kíséretében felhangzó különle-
ges hangszíne lázba hozta a zsúfolásig megtelt termet. Izzott a levegő, akár '48 tavaszán. Most is volt mi-
ért, most is van miért!

A második részben **dr. Szarka György** jó humorú vetítettképes előadásával keltette fel a hallgatóság ér-
deklődését az immár 10. alkalommal megrendezésre kerülő Barangolás őseink földjén Erdélyben nyári
program iránt. A szép programajánló hatására már a klubban az utasok háromnegyed része lekötötte rész-
vételét az augusztusi utazásra. (A program megjelent az Erdélyi Örmény Gyökerek füzetek márciusi szá-
mában.)

Az est harmadik részében **Dr. Puskás Attila** gyergyószentmiklósi plébános mutatta be *Az erdélyi örmé-
nyek nyomában* című, most megjelent könyvecskéjét, útikalauzát. A háromnyelvű izléses, szép kiadvány
röviden összefoglalja az örménység eredetét, az örmény kereszténység történetét, az erdélyi örmények le-
telepedését, valamint ismerteti a négy örmény város: Szamosújvár, Erzsébetváros, Gyergyószentmiklós és
Csíkszépvíz történetét, művészettörténeti szempontból is. Ha könyvre mondhatnánk, akkor erre a köny-
vecskére illik az ékszer kifejezés, amit gyönyörűséggel forgathatunk a sok szép és jó minőségű kép miatt
is. (A kiadványt a gyergyószentmiklósi Örmény-katolikus Egyházközség támogatásával a MARK HOUS

Kiadó adta ki.) Örmény- és nem örmény gyökerűek számára elengedhetetlenül fontos útikalauz, ha valaki Erdélybe indul. Ára 800 Ft, megvásárolható az Egyesületnél.

* * *

Puskás Attila

Szabadság és integráció *Az örménység erdélyi otthonában* (2. rész)

A Moldvában maradt örmények összetűzésbe kerültek Duca vajdával (1668-1672), aki görög származású lévén saját népe kereskedőit részesítette előnyben. Emellett a vajda kényszerítette az örményeket a görög-ortodox egyház szertartásának követésére, amit ők egyértelműen megtagadtak. Emiatt a moldvai örménység üldözés áldozata lett, papjaikat börtönbe vetették, könyveiket elégették és templomaikat kirabolták. Ellenállásképpen részt vettek a vajda elleni 1671-ben kirobbant felkelésben, amely, mint ismeretes, számukra negatív kimenetelű volt. Így újból bevált az örmény közmondás: „Ha látod, hogy a folyóvíz nem követ téged, ne kísérd azt.” Az örmények elindultak Erdély felé.

Az Erdély kapujában várakozó örménység életében **I. Apafi Mihály** (1661-1681) bölcs döntése hozott változást. A fejedelem az 1658-1661-es évi tatárjárás, a belső harcokban meggyérült lakosság pótlására, az akkor is siralmas gazdasági élet fellendítéséhez szívesen fogadta az iparos és kereskedő örményeket. Jelenlétük azonban többre volt hivatva, mint a gazdasági élet fellendítésére. A források szerint a betelepülők közül senki sem volt írástudatlan. Az örmények erdélyi jelenléte a gazdasági fellendülésen, népességpótláson túl a polgárosodás, a felvilágosodás eszmeiségének elterjedésében is meghatározó volt.

1672-ben Apafi fejedelem által az örmények számára megjelölt közösségek közé tartozott Beszterce, mint központ, majd Görgény, Csíkszépvíz, Gyergyószentmiklós, Kanta (Kézdivásárhely), Petele, Felfalu és Bátos. A nagyobb, történelmi örmény kolóniák azonban Besztercén, Gyergyószentmiklóson, Szépvízen és Ebesfaluban, a későbbi Erzsébetvároson alakultak ki. A római tanulmányok után hazatért és az erdélyi örmények számára örmény katolikus püspökké szentelt Oxendius Verziurescu (1660-1715) előrelátó és bölcs döntése volt egy önálló örmény központ létrehozása Erdélyben. A püspök számára egyértelmű lehetett, hogy amíg a többi örmény companiában az örménység a magyarsággal együtt él (Gyergyószentmiklóson és Csíkszépvízen a székelyekkel, Erzsébetvároson az utolsó erdélyi fejedelmi család ősi fészke körül), de létre kell hozni egy önrendelkező közösséget, amely kiáll a többiek ügyeiben és érdekeiért a befogadó nemzet képviselői fórumain.

Szamosújvár önálló örmény város megalapításának gondolata az örmény autonómia és az erdélyi örménység fennmaradásának feltétele volt. Az örménység központja 1700-tól folyamatosan Szamosújvár lett, amit elősegített a besztercei örmény-szász konfliktus is. Az örmények 1712-ben végleg elhagyták Besztercét, és Szamosújvár lett az erdélyi örmény metropolisz.

Az önálló hagyományokkal és nyelvvel, de kulturálisan teljesen nyitott erdélyi örménység vezetőinek egyértelmű volt, hogy a fennmaradás a teljes önrendelkezés révén lehetséges. Ennek eszköze egzsztenciálisan teljesen érthető módon a szabad kereskedelem jogának megszerzése. Apafi fejedelem bölcsességére vall, hogy 1680. október 26-án Gyulafehérváron a szabad kereskedelmet engedélyező „pártfogoló iratot” adott ki a petelei örményeknek. Ugyanezt a jogot erősítette meg **II. Apafi Mihály** (1681-1690) fejedelem egy 1699-ben adott kiváltságlevelében.

Az örmények privilégiumait a Habsburg-ház sem vonta vissza, hanem megerősítette. A katolikus Habsburg dinasztia jóindulatát nagyban meghatározta az unio is, amely kezdetben csak egy személyes baráti kapcsolatot jelentett Oxendius Verziurescu és I. Lipót (1654-1705) császár családja között, de aztán gyümölcsöző volt az erdélyi egész örménység számára. Lényeges volt azonban a szamosújváriak számára VI. Károly (1711-1740) által 1726. október 17-én kibocsátott szabadalomlevél, amelyben engedélyezte a szabad kereskedelmet, a vásártartást, a pap választást, kocsmák és mészárszékek nyitását. Ez azonban csak egy lépést jelentett Szamosújvár szabad királyi városi státusának elnyeréséhez, amelyet csak II. József császártól, 1786. október 9-én sikerült megszerezni, de amit az erdélyi rendek kifogásai miatt (katonai jellegű követelmények) csupán 1838-ban érvényesíthettek.

E kiváltságok és szabadságjogok megszerzése a közös örmény fellépés eredménye, amelyet központi-lag irányítottak. A négy colóniában élő örménység ui. egy *Örmény Compania* fennhatósága alá tartozott,